

Täysistunto

Torstai 5.6.2025 klo 16.00—17.40

3. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi yhteistoiminnasta evankelis-luterilaisessa kirkossa ja siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 60/2025 vp

Lähetekeskustelu

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 3. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään työelämä- ja tasa-arvovaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan ja hallintovaliokunnan on annettava lausunto.

Keskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 30 minuuttia. Jos puhujalistaa ei ehditä käydä loppuun, asian käsittely keskeytetään ja sitä jatketaan muiden asiakohtien jälkeen. — Esittelypuheenvuoro, ministeri Adlercreutz, olkaa hyvä.

Keskustelu

17.06 Opetusministeri Anders Adlercreutz (esittelypuheenvuoro): Ärade talman, arvoisa puhemies! Yhteistoiminta työpaikoilla ei ole vain hallinnollisen menettelyn noudattamista, vaan se on keino toteuttaa työntekijöiden oikeutta osallistua ja vaikuttaa työpaikan asioihin. Yhteistoiminta vahvistaa työelämän demokratiaa ja oikeudenmukaisuutta. Hyvinvoiva työyhteisö on aina myös työnantajan etu.

Ärade talman! Samarbete på arbetsplatser handlar inte bara om att följa administrativa rutiner, utan det är också ett sätt att förverkliga arbetstagarnas rätt att delta och påverka. Samarbete stärker demokratin och rättvisan i arbetslivet. Ett välmående arbetskollektiv är alltid också till fördel för arbetsgivaren.

Toisin kuin valtiolla, kunnissa, hyvinvointialueilla tai yrityksissä, evankelis-luterilaisen kirkon yhteistoiminnasta ei ole tällä hetkellä säädetty lailla, vaan toiminta perustuu virka- ja työehtosopimuksen määräyksiin. Kirkon henkilöstöjärjestöt ovat katsoneet, että sopimusmuotoinen järjestelmä sisältää puutteita muun muassa työnantajan neuvotteluvelvoitteen laajuuden, viestinnän ja sanktioinnin osalta. Asiaa on käsitelty perusteellisesti kirkon piirissä, ja käsillä oleva hallituksen ehdotus perustuu kirkon ylimmän päättävän elimen eli kirkolliskokouksen valtioneuvostolle tekemään ehdotukseen lakisääteiseen järjestelmään siirtymisestä.

Ärade talman, arvoisa puhemies! Hallitus esittää, että eduskunta säätäisi lain evankelis-luterilaisen kirkon yhteistoiminnasta ja muuttaisi eräitä lakeja, joissa on tällä hetkellä viitauksia nykyisen järjestelmän mukaiseen kirkon yhteistoimintasopimukseen. Kirkon yhteistoimintalain soveltamisalaraja olisi kirkolliskokouksen ehdotuksen mukaisesti 20 työntekijää tai viranhaltijaa. Vuoden 2024 henkilöstötilastojen mukaan lain soveltamisalan pii-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 61/2025 vp

rissä olisi tällöin noin 78 prosenttia kirkon vakinaisesta henkilöstöstä. Soveltamisalarajan asettamisella halutaan varmistaa se, etteivät sääntelystä johtuvat velvoitteet haittaa pienten seurakuntien kehitystä. Tämä ei olisi EU:n yhteistoimintamenettelydirektiivin mukaista. Toisaalta kirkon työnantajien pienehkö koko huomioon ottaen ei olisi tarkoituksenmukaista seurata myöskään yrityspuolella sovellettavan yhteistoimintalain muutoksia eli nostaa soveltamisalaa 20:stä 50:een. Valtaosa kirkon henkilöstöstä jäisi tällöin soveltamisalan ulkopuolelle.

Ehkä merkittävin muutos tässä uudistuksessa koskee seuraamusjärjestelmää. Yhteistoimintavelvoitteiden rikkominen ja laiminlyöminen tulisivat rikosoikeudellisen vastuun piiriin, minkä lisäksi työntekijän tai viranhaltijan olisi mahdollista saada tällaisissa tilanteissa työnantajalta myös rahallista hyvitystä. Seuraamusjärjestelmä siis yhtenäistettäisiin muiden alojen yhteistoimintaa koskevien sääntelyjen kanssa.

Ärade talman, arvoisa puhemies! Käsillä oleva, kirkon omaan ehdotukseen perustuva hallituksen esitys sisältää selkeitä parannuksia seurakuntien ja muiden kirkon työnantajien piirissä toteutettavaan yhteistoimintaan. Uudistuksesta ei aiheutuisi kustannuksia valtiontalouteen.

Lakimuutosten on tarkoitettu tulevan voimaan vuoden 2026 alusta.

Ärade talman! Den aktuella regeringspropositionen bygger på kyrkans eget förslag och innehåller tydliga förbättringar för samarbetet inom församlingar och andra arbetsgivare inom kyrkan. Reformen medför inga extra kostnader för staten. Lagändringarna är avsedda att träda i kraft i början av år 2026. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Kiitokset ministerille. — Sitten edustaja Hänninen.

17.11 Juha Hänninen kok: Kiitos, kunnioitettu puhemies! Tänään käsittelemme hallituksen esitystä, jossa ehdotetaan säädettäväksi laki evankelis-luterilaisen kirkon yhteistoiminnasta. Ehdotetulla lailla korvattaisiin nykyinen sopimuspohjainen järjestelmä. Sen tilalle tulisi lakiin perustuva yhteistoimintamalli, joka lisäisi henkilöstön tiedonsaantia ja vaikutusmahdollisuuksia.

Arvoisa puhemies! Kirkko on merkittävä työnantaja Suomessa. Kirkolla on tuhansia työntekijöitä eri tehtävissä seurakunnassa, hiippakunnassa ja keskushallinnossa. Kirkon työyhteisöissä kohdataan samaa muutosta kuin muuallakin yhteiskunnassa: resurssien niukkenemista, tehtävien uudelleenjärjestelyjä ja muutoksia johtamisessa ja rakenteissa. Siksi on tärkeää, että kirkon henkilöstöllä on mahdollisuus osallistua näihin prosesseihin ja että tiedonkulku toimii ja työntekijöiden ääni kuuluu. Tämä esitys tuo kirkkoon vastaavanlaisen lainsäädännöllisen kehyksen, joka julkisella sektorilla ja yksityisellä puolella on jo käytössä.

Arvoisa puhemies! Kirkko on enemmän kuin organisaatio, se on arvojen kantaja. Se toimii kaikkialla Suomessa keskellä ihmisten elämää ja arkea. Hädän hetkellä kirkon ovet ovat auki. Kirkon diakoniatyö, kasvatustyö ja yhteisöllisyys ovat osa suomalaista arkea. Kaiken tämän ohella kirkko tuo esiin arvoja, joita ei voi mitata rahassa tai taloudella: lähimmäisenrakkautta, ihmisarvon kunnioitusta, sovinnon ja toivon sanomaa. Nämä arvot ovat nyt ajankohtaisempia kuin ehkä koskaan ennen. Siksi on tärkeää, että kirkon oma sisäinen toimintakulttuuri tukee samoja arvoja: kuuntelemista, kunnioittamista ja oikeudenmukaisuutta.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 61/2025 vp

Arvoisa puhemies! Esityksen perustelut ovat selkeät. Sääntely vahvistaa työntekijöiden oikeusturvaa ja ennakoitavuutta. Se edistää työhyvinvointia ja parantaa päätösten laatua. Yhteistoiminta ei ole muodollisuus, se on osa hyvää johtamista. Uuden lain myötä yhteistyön pelisäännöt ovat kaikille selvät. Seurakunnat voivat soveltaa lakia oman toimintansa erityispiirteet huomioiden. Silti perusperiaate on yhtenäinen: työntekijöillä on oikeus tulla kuulluiksi. Kyse ei ole vain hallinnollisesta yksityiskohdasta vaan ennen kaikkea luottamuksesta, työyhteisön avoimuudesta ja oikeudenmukaisuudesta. Kirkko kantaa vastuuta ihmisistä, ei vain meistä jokaisesta vaan myös omista työntekijöistään. Siksi tämä laki on tärkeä askel eteenpäin. Lain tavoite on selvä: haluamme vahvistaa vuoropuhelua, lisätä vaikutusmahdollisuuksia ja tukea yhteistä työtä kirkon tehtävän hyväksi niin työyhteisössä kuin koko yhteiskunnassa. — Kiitos, arvoisa puhemies.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Suhonen.

17.15 Timo Suhonen sd: Arvoisa rouva puhemies! Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi yhteistoiminnasta evankelis-luterilaisessa kirkossa ja siihen liittyviksi laeiksi on osin ihan kannatettava esitys. Evankelis-luterilaisen kirkon yhteistoiminnasta jatkossa säädettäisiin lailla. Työntekijöiden näkökulmasta tämä on tietysti hyvä lähtökohta, aivan kuten ansiokkaasti edustaja Hänninen äsken omassa puheenvuorossaan asiaa toi esille.

Arvoisa rouva puhemies! Ainoastaan, mitä edustaja Hänninenkään ei tuonut esille, on se, että tämän lakiesityksen vähemmän hyvä puoli on se, että tämä lakiesitys heikentää evankelis-luterilaisessa kirkossa työtä tekevien työntekijöiden asemaa ja yhdenvertaisuutta verrattuna muihin julkisella sektorilla työtä tekeviin työntekijöihin. Samoin tämä lakiesitys heikentää kirkon työntekijöiden asemaa nykytilaan nähden merkittävästi. Tämä tarkoittaisi, että tämän lain myötä 57 prosenttia seurakunnista putoaa yt-lain soveltamisen piiristä pois, jos esitetty 20 työntekijän ja viranhaltijan soveltamisalaraja tulee käyttöön. Julkisen sektorin työntekijöiden yhdenvertaisuuden poistamisen lisäksi tällä lakiesityksellä poistetaan isolta osalta henkilöstöä kirkon työntekijöiden vuoropuhelu, osallistuminen sekä vaikutusmahdollisuus, koska nykyisin seurakuntaa koskee yhteistoimintasopimus ja sitä on sovellettu kaikissa seurakunnissa koosta huolimatta.

Arvoisa rouva puhemies! Hallitus siis edelleen jatkaa linjaansa heikentämällä työntekijöitten oikeuksia tältä osin, eikä hallitus jätä rauhaan edes kirkon työntekijöitä. Tämä on valitettavaa. Hallitus tällä esityksellä siis heikentää kirkon työntekijöiden yhdenvertaisuutta, ja voisin todeta, että Orpon—Purran hallitus siis jättää kirkonkin työntekijät tältä osin niin sanotusti herran haltuun. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lyly.

17.17 Lauri Lyly sd: Arvoisa rouva puhemies! Tämä lakiesitys ja sen valmistelu on lähtenyt liikkeelle työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan yhdestä mietinnöstä vuodelta 2021, ja siitä on lainvalmistelu ja kirkon sisällä valmistelu lähtenyt liikkeelle. Perusteena on ollut se, että kirkko on ollut yhteistoimintalain sääntelyn ulkopuolella. Kaikki muut alueet — kunta, valtio ja yksityinen puoli — ovat yhteistoimintalain piirissä, ja siitä syystä tätä lakiesitystä on lähdetty aikanaan tekemään, ja nyt meillä on täällä tämä lakiesitys käsittelyssä — siinä mielessä hyvä. Laki antaa tietenkin paremman suojan työntekijöiden ja heidän edustajiensa oikeuksista kuin sopimusperusteinen järjestelmä, ja se on velvoittavampi ja

Pöytäkirjan asiakohta PTK 61/2025 vp

vakaampi kuin yhteistoimintasopimus, jota siellä tällä hetkellä käytetään, ja sopimus on aina irtisanottavissa ilman erityistä syytä. Tämä lähtökohta sinänsä on ok ja hyvä, mutta sitten tähän liittyy aika monia kysymyksiä, joita nyt, kun tämä on lähetekeskustelu, kannattaa tässä saatekeskustelussa laittaa liikkeelle.

Meillä on siis sektorikohtainen lainsäädäntö, ja tämäkin yhteistoimintalaki on evankelis-luterilaiselle kirkolle ja seurakunnille ja sinne eri talousyksiköihin tarkoitettu lainsäädäntö, ja se on räätälöity sinne, ja siinä mielessä se on hyvä, ja tämä on sillä tavalla rakennettu.

Toinen, joka tässä on tärkeitä huomioida, on, että sektori, johon tätä yleensä verrataan, on tämä julkinen sektori. Siellä on kuntiin ja valtioon liittyviä velvoitteita vähän samalla lailla ajateltu, ja se on osa tätä meidän julkista hallintoa. Siellä on tiettyjä julkisia tehtäviä, joita sillä kirkolla on, ja näin poispäin, ja olisi järkevää, että sitä verrataan myöskin tältä osin tähän julkiseen puoleen. Julkisella puolella tässä yt-laissa ei ole soveltamisen alarajaa lainkaan, ja siinä mielessä tämä 20:n raja jättää aika ison osan näistä yksiköistä ja seurakunnista ulkopuolelle tämän lain soveltamisen piiristä, ja se on tässä se ongelma. Siinä mielessä tämä näkökohta on otettava huomioon.

Täällä ainakin palkansaajapuoli ja vähän työnantajapuolikin kysyvät, mikä raja tässä sitten olisi parempi. Jos sitä yritettäisiin nostaa samaan kuin tämä yksityisellä puolella oleva 50, niin silloin vain 18 prosenttia työnantajista olisi enää tämän järjestelmän piirissä. Se kertoo, että se jättäisi 80 prosenttia ulkopuolelle, ja se ei varmasti ole tämän tarkoitus. Sen takia tämä soveltamisrajakysymys tulee olemaan varmaan yksi keskeinen asia, joka tässä keskustelua herättää. Itse toivoisin, että sitä välttämättä ei tarvitsisi merkitä ollenkaan ja tehtäisiin niin kuin muuallakin julkisella puolella. Siinä mielessä tämä tulee olemaan yksi tärkeä osa tätä lähetekeskustelua ja sitä käsittelyä.

Toinen asia, joka tässä, arvoisa rouva puhemies, huolettaa: Täällä sanotaan, että ehdotetulla säätelyllä korvattaisiin evankelis-luterilaisen kirkon sopimus pohjainen yhteistoimintajärjestelmä. Kun se kuitenkin on työehtosopimuksessa sovittu järjestelmä, niin ei eduskunta voi mennä osapuolten puolesta irtisanomaan ja sanomaan, että tällä korvataan se järjestelmä, mitä siellä on sopimus pohjaisesti tehty. Mielestäni se näkökulma tässä lähtökohteisesti on väärin. Siinä mielessä osapuolten pitää saada ja voida tehdä niitä alakohtaisia yhteistoimintasopimuksia niille pienemmille työpaikoille, jos tämä raja tulee tänne 20:een. Se on tässä mielestäni semmoinen asia, joka pitäisi olla. Se on nolla tai sitten tämä 20. Jos se on tämä 20, niin silloin on ilman muuta katsottava, keitä siihen luetaan mukaan, ja kun siellä on määräaikaaisia työsuhteita ja muita, niin kuinka hyvin niitä otetaan tässä mukaan. Se on semmoinen ulottuvuus, joka tässä myöskin on otettava huomioon.

Sitten täällä on vielä sellaisia asioita, jotka huolettavat. Ne liittyvät tähän, että kun se yhteistoimintamenettely on erittäin hyvin sillä sopimus pohjaisellakin järjestelmällä saatu aikaiseksi, niin meidän pitäisi vain vahvistaa sitä menettelyä. Kun tiedetään, että kirkon piirissä on aika paljon tulossa rakenteellisia muutoksia lähivuosina ja siellä tarvitaan yhteistoimintamenettelyä erittäin paljon jatkossa, erityisesti pienten seurakuntien yhdistymisen ja muitten johdosta, niin olisi hyvä, että tämä laki myöskin tukisi tällaista prosessia, jossa henkilökunta otetaan paremmin näissä isoissa muutoksissa huomioon. — Kiitoksia.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Satonen.

17.22 Arto Satonen kok: Arvoisa puhemies! Ensinnäkin kiitokset tästä hallituksen esityksestä ja kiitos myös kirkolliskokoukselle siitä, että tämä asia on täällä käsittelyssä. Se on

Pöytäkirjan asiakohta PTK 61/2025 vp

ilman muuta järkevää, että tämä yt-laki tulee jatkossa kohdistumaan myös kirkon henkilökuntaan.

Sitten ehkä on hyvä havaita — kun tässä on jo valiokunta käynnistänyt ennakkokuulemisen, niin me ollaan kyllä havaittu se — että tämä sopimuksellinen järjestelmä ja esimerkiksi tämä yhteistoimintamenettely, jota tähän asti siellä on käytetty, on ymmärtääkseni toiminut varsin hyvin, mutta siitä huolimatta tämä lakiin meneminen on järkevä ratkaisu.

No sitten tietysti, kun tullaan tähän soveltamisalakysymykseen, se on jo mittaluokkaa hankalampi ratkaisu. Täällä edellisissä puheenvuoroissa viitattiin siihen, että kunta- ja hyvinvointialueilla ei ole tällaista rajaa ollenkaan. No, niissä ei tietenkään ole sen takia, että ne lähtökohtaisesti ovat erittäin isoja. Ei Suomessa ole yhtään hyvinvointialuetta, jossa on työntekijöitä alle 20, ja äärimmäisen vähän kuntiakin. [Lauri Lylyn välihuuto] Eli siis meillä käytännössä on todella vähän sellaisia yksiköitä ja valtionhallinnonkin yksiköitä, joissa on alle 100 työntekijää, eli tavallaan sellaisissa yhteisöissä tämä asia on ihan erityyppinen.

Sitten kun tullaan tänne yksityiselle puolelle, niin tässä on kyllä hyvä nyt huomioida se, että tämä prosessi, kuten täällä myöskin edustaja Lyly sanoi, on käynnistynyt jo aikaisemmin, ennen kuin tätä yksityisen puolen lainsäädäntöä on muutettu. Silloin herää kysymys siitä, että jos tämä olisi ollut tiedossa, että yksityisellä puolella tämä soveltamisraja on 50, niin olisiko kirkolliskokouksessa päädytty siihen, että tämä on 20, koska tämä 20 on se raja, joka tässä esityksessä nyt on, ja se tulee siitä vanhasta lainsäädännöstä, joka yksityisellä puolella ei ole voimassa enää heinäkuussa.

Tässähän on tietysti sitten sellainen mahdollisuus, mikä yksityiselläkin puolella on: se varsinainen soveltamisalaraja on 50, mutta siinä 20—49:n kokoluokassa — jossa kieltämättä on, kuten ministeri sanoi, iso määrä näitä kirkon työntekijöitä — on yksityisellä puolella tämä kevennetty vuoropuhelu, joka pitkälti ratkaisee ne haasteet siellä. Mutta tämä on tietysti asia, jota on varmaan hyvä valiokuntakäsittelyssä vielä punnita, että mikä tässä on järkevää. Totta kai se on painava argumentti, että tämä on kirkolliskokouksen tekemä esitys. Sinänsä voi tietysti olla niin, että nämä kokorajat ovat erilaisia yksityisellä puolella ja julkisella puolella, mutta kyllä sekin poikkeaa siitä käytännöstä, joka on ollut lähtökohtana, jos siihen päädytään, että yksityisellä puolella tämä raja on 50 mutta kirkollisella puolella 20.

Mutta joka tapauksessa hyvää on se, että tämä yt-laki nyt tulee.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lyly.

17.26 Lauri Lyly sd: Arvoisa rouva puhemies! Totta on, että hyvinvointialueet eivät ainaakaan ole sellaisia kokoluokaltaan, että niissä tämä raja tulisi vastaan, se me kaikki tiedetään, mutta kyllä kuntayhtymiä ja tällaisia on pieniäkin ja on tavallaan sentyyppisiä asioita, jotka koskevat tiettyjä palvelutuotantoja ja muita, eikä se ole ollut mikään ongelma. Näen tässäkin, että pitäisi kuulostella tätä soveltamisrajaa niin, että tämä yhteistoiminta siellä evankelis-luterilaisen kirkon piirissä olisi sellainen, että he sitä pystyvät parhaiten noudattamaan. Meidän ei tarvitsisi tikulla osoittaa, että sen pitää olla tuo, joka on yksityisellä puolella, koska on ihan erilainen toimintaympäristö, kun toimitaan evankelis-luterilaisen kirkon piirissä. Siinä mielessä pitäisin tätä 20:tä tai sitten nollaa siinä rajana ja en lähtisi sörkkimään tätä tästä syystä, että yksityisellä puolella on juuri näin tehty. Tämä on nyt tehty siellä kolmikantaisessa valmistelussa yhteistyössä, niin että olisi parempi noudattaa myöskin sitä näkökulmaa eikä täältä ruveta sitä osoittamaan.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 61/2025 vp

Rouva puhemies! Jäi vielä sanomatta se, että myöskin ortodoksiselle kirkolle on jossain kohtaa ilmeisesti tulossa vastaava, mutta se on niin pieni kirkkokunta Suomessa, että henkilömäärät ovat siellä pieniä. Ehkä tästä saadaan sitten jotain osviittaa myöskin siihen lainsäädäntöön, koska ne rakenteet ovat kohtuullisen samantyyppisiä kuin täällä evankelis-luterilaisenkin kirkon puolella. Myöskin sitä kannattaa ehkä sitten miettiä, kun lainsäädäntövalmistelua tässä tehdään. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Haluaako ministeri kommentoida? — Olkaa hyvä.

17.28 Opetusministeri Anders Adlercreutz: Arvoisa puhemies, ärade talman! Kiitos keskustelusta, ja erityiskiitos kahden etevän parlamentaarikon mielenkiintoisista näkemyksistä tässä loppuvaiheilla.

Linja on vedetty nyt siihen 20:een. Se on tietenkin dialogin tulos ja kirkolliskokouksen toive. Sillä saadaan 78 prosenttia henkilöstöstä tämän lain piiriin. 50:llä olisi ollut hyvin iso vaikutus nimenomaan siihen kattavuuteen, joten päädyimme tähän. On tietenkin hyvä tunnistaa, että nämä ovat varsin erilaisia yhteisöjä, toisaalta kuin yritykset mutta toki toisaalta kuin julkisyhteisöt noin yleensä, siis muut julkiset toiminnot, joilla tosiaankin kokoluokka harvemmin ulottuu niin alas, kuten tässä edustaja Satonenkin totesi.

Ortodoksisen kirkon osalta tämä on myöhemmän vaiheen asia. Tarpeellista varmaan olisi siinäkin edetä, mutta aikataulu menee nyt tällä tavalla, että evankelis-luterilaisen kirkon osalta laki on käsittelyssä tässä jo nyt.

Kiitos keskustelusta tähän asti, ja toivon hyvää valiokuntakäsittelyä. [Arto Satonen: Kiitoksia!]

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin työelämä- ja tasa-arvovaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan ja hallintovaliokunnan on annettava lausunto.